

Микола Зубалій, Владислав Зубалій

С. К. БІЛОСЕЛЬСЬКИЙ-БІЛОЗЕРСЬКИЙ ДРУГИЙ УКРАЇНЕЦЬ У МІЖНАРОДНОМУ ОЛІМПІЙСЬКОМУ КОМІТЕТІ

Серед видатних українських спортивних діячів кінця XIX – початку XX століття виділяється Сергій Костянтинович Білосельський-Білозерський (13.07.1867-1951), який був одним з ініціаторів відродження сучасного олімпійського руху в Росії і Україні. З архівних даних відомо, що він представник давнього українського роду Білозерських, мав військове звання генерал-майор, був ад'ютантом командуючого військами Петербурзького округу – Великого князя Володимира Олександровича (10.04.1847-4.02.1909), служив у кінній гвардії, командував новгородськими драгунами, а під час Першої світової війни – 2-им дивізіоном кінної гвардії.

Відомий дослідник олімпійського руху в Росії і Україні доктор педагогічних наук, професор О. Б. Суник у своїй книзі “Российский спорт и олимпийское движение на рубеже XIX-XX веков” (изд. 2-е, исправл. и дополн. – М.: Советский спорт, 2004. – 764 с.) пише, що в одному з офіційних видань Міжнародного олімпійського комітету приведені такі відомості про С. К. Білосельського-Білозерського: “Рід зайняв – поміщик, володар фабрик на Уралі. Спортивна кар'єра: теніс. Спортивна діяльність: спортивний меценат; 1898 р. – член Хрестового клубу гри в теніс; 1902 р. – голова Петербурзької ліги футболу і хокею на льоду; 1905 р. – Ліга хокеїстів Петербурга і околиць” (с. 409).

З олімпійським рухом його звело знайомство з членом Міжнародного олімпійського комітету (МОК) першого скликання генерал-майором Олексієм Дмитровичем Бутовським (1838-1917), який порекомендував послати його замість офіційно запрошених (Великого князя Володимира Олександровича та ін.) почесним представником Росії на Міжнародний атлетичний конгрес, який проводився у Парижі 23 червня 1894 року. На цьому конгресі, як відомо, було обрано Міжнародний олімпійський комітет, затверджено Олімпійську хартію й прийнято рішення про відродження сучасних Олімпійських ігор.

Цілеспрямована діяльність С. К. Білосельського-Білозерського з відродження олімпійського руху й поширення олімпійської ідеї в

Росії і Україні розпочалася після обрання його, за рекомендацією О. Д. Бутовського, разом з керівником Санкт-Петербурзького атлетичного товариства, графом Георгієм Івановичем Рібоп'єром (1854-1916) до складу Міжнародного олімпійського комітету. Цю посаду він обіймав з 1900 по 1908 рік. В обов'язки члена МОК входили відвідування робочих засідань Міжнародного олімпійського комітету, участь у виборі місць проведення наступних Олімпіад, організації і проведенні Олімпійських ігор, участь у проведенні Олімпійських конгресів та інших міжнародних спортивних форумів.

Особисте знайомство С. К. Білосельського-Білозерського з організатором відродження олімпійського руху П'єром де Кубертеном дало можливість йому глибше зрозуміти сутність олімпійської ідеї і цілеспрямовано її впроваджувати у життя серед російського і українського народу, інтелігенції та керівної еліти, яка всіляко гальмувала її розповсюдження на теренах російської імперії. Були у нього на цьому шляху успіхи і невдачі, а то й глибокі розчарування. Адже на перші три Олімпіади Росія так і не спромоглася офіційно послати жодної спортивної команди, хоча серед російських і українських спортсменів було чимало видатних осіб, які неодноразово вигравали чемпіонати світу та інші міжнародні змагання.

Великим успіхом для С. К. Білосельського-Білозерського було те, що йому, графу Г. І. Рібоп'єру та іншим спортивним діячам вдалося в 1908 р. офіційно відрядити на IV Олімпійські ігри, що проводилися в Лондоні, першу спортивну команду Росії з 6 чоловік. Ця невелика команда виступила дуже успішно: борці греко-римського стилю М. Орлов (напівсередня вага) і О. Петров (важка вага) вперше вибороли срібні олімпійські нагороди, а Микола Олександрович Панін-Коломенкін перший серед спортсменів Росії завоював з фігурного катання на ковзанах золоту олімпійську медаль. Пізніше цього видатного спортсмена було визнано й на Батьківщині. Йому було присвоєно звання заслуженого майстра спорту СРСР. Він також був срібним призером чемпіонату світу 1903 р. і першості Європи

1908 р., бронзовим призером чемпіонату Європи 1904 р., п'ятиразовим чемпіоном Росії в 1902-1907 роках з фігурного катання і двадцятикратним чемпіоном Росії в 1906-1917 роках зі стрільби з пістолета та бойового револьвера, а також переможцем Всесоюдної спартакіади 1928 р. зі стрільби з пістолета.

С. К. Білосельський-Білозерський маючи почесний спадковий дворянський титул князя, який дарувався царем за особливі заслуги, як і його батько мав великий авторитет при царському дворі. Це дозволяло йому успішно вирішувати найскладніші питання розвитку в Росії і Україні фізичної культури і спорту. Зокрема, він сприяв створенню Російського олімпійського комітету, який очолив наш земляк, харків'янин В'ячеслав Ізмайлович Срезневський (1849-1937), формуванню та забезпеченню спортивною екіпіровкою олімпійські команди, які комплектувалися для участі в V Олімпійських іграх 1912 року. Сергій Костянтинович також допомагав у відправленні до Швеції спортсменів та забезпеченні їх усім необхідним під час подорожі на теплоході "Бірма" до Стокгольма, де проводилися ігри V Олімпіади.

С. К. Білосельський-Білозерський дуже переживав за спортсменів і бажав їм успішних виступів. Проте із-за слабкої підготовки російська команда змогла розділити з Австрією лише 15-16 місця в неофіційному командному заліку. Добре виступили російські команди (Н. Мільнітський, А. Ках, П. Войлошніков і Г. Пантелеймонов) у стрільбі з дуельного пістолета (2 місце) і вітрильному спорті (3 місце в клясі "10 м"). В особистому заліку срібну медаль завоював у клясичній боротьбі М. Клейн (середня вага), у стрільбі по живих голубах російський стрілок Х. Блау. Третє місце виборів у академічному веслуванні на одиночці М. Кузік. Ці результати показали, що окремі російські спортсмени мали великі можливості, але інші олімпійські команди треба було готувати завчасно й досить серйозно. В результаті цього висновку Російський олімпійський комітет вирішив щорічно, починаючи з 1913 р., проводити Всеросійські олімпіади, до програм яких включати види спорту, що входять до наступних Олімпійських ігор.

Активна діяльність С. К. Білосельського-Білозерського, Г. І. Рібол'єра та О. Д. Бутовського значною мірою сприяла визначенню Києва місцем проведення Першої Всеросійської олім-

п'яди 1913 року, яка була затверджена на найвищому рівні. В цій Олімпіаді, як відомо, взяло участь понад 600 учасників з усіх кінців Російської імперії. До її програми Київський олімпійський комітет, очолюваний киянином О. К. Анохіним, включив легку й важку атлетику, плавання, стрибки у воду, фехтування, гімнастику, стрільбу, кінний, велосипедний і мотоциклетний спорт. Це були ті види спорту, які мали входити до програми наступних VI Олімпійських ігор.

На жаль, через брак архівних матеріалів у нас не має докладних даних про подальшу діяльність С. К. Білосельського-Білозерського. Відомо лише те, що в 1908 році він висунув замість себе у члени Міжнародного олімпійського комітету кандидатуру графа С. А. Трубецького, якого й було обрано на наступний строк. Свою ж особисту кар'єру він продовжував на військовому поприщі, де й застала його Перша світова війна, а пізніше Велика жовтнева соціалістична революція та громадянська війна. Він, як і більшість професійних військових та політичних діячів, виїхав за кордон, де повною мірою пізнав і пережив усі "переваги" емігрантського життя. Помер Сергій Костянтинович Білосельський-Білозерський на 84-му році життя в Англії.

Микола Зубалій, кандидат педагогічних наук, завідувач лабораторії фізичного виховання Інституту проблем виховання АПН України.

Владислав Зубалій, студент Київського національного економічного університету.

Затримано правопис оригіналу

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ!

ВЕСЕЛИХ СВЯТ

та

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ!

бажають

РОМАН ЯРОСЛАВ ПИНДУС

з сином ОРЕСТОМ